

УДК 378.147.1:004.9

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-71-47-54>

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ВІДЕО

© Бачієва Л.О.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Бачієва Лариса Олександрівна: ORCID: 0000-0002-0188-6638; bachievalarisa@gmail.com, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Педагогіки, методики та менеджменту освіти», Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасної системи освіти є впровадження інформаційно-комунікативних та мультимедіа-технологій. Їх використання надає додаткові можливості для організації освітнього процесу та підвищення його якості. Сьогодні найбільш вживаними технологіями розроблення та реалізації освітнього відео є: скринкастинг, відеосупровід презентації PowerPoint та відеоурок. У статті представлений аналіз особливостей застосування технологій створення освітнього відео (наведена назва технології, можливості застосування в освітньому процесі, перелік необхідних програмних та технічних засобів). На основі аналізу джерел наукової інформації визначені та представлені рекомендації щодо розроблення та реалізації комунікативної діяльності викладача в освітньому відео. Доведено, що для такої діяльності викладач має володіти відповідними вміннями, нами визначені їх групи: комунікативного прогнозування, саморегуляції емоційного стану; реалізації невербальних засобів спілкування; мовні; реалізації педагогічного артистизму та режисури навчального заняття (виховного заходу). Із метою формування сформульованих умінь представлена методика, яка містить такі складові: мета (формування в майбутніх викладачів умінь із реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео); зміст (методи саморегуляції емоційного стану, реалізація невербальних засобів спілкування в освітньому відео (міміка, жести, пантоміміка, статична експресія), техніка сценічної мови, педагогічний артистизм, режисура навчального заняття (виховного заходу); дидактичні принципи (науковості, інтерактивності та моделювання діяльності в навчанні); методи (кейс-стаді, тренінг, вправи); засоби (відеофільми, відеофрагменти, електронні презентації, відеозаписи). Реалізація індивідуальної, групової та колективної форм навчання забезпечується організацією поетапної роботи здобувача освіти над кейсом на основі алгоритму, обов'язковими елементами якого є: індивідуальна робота з кейсом, опрацювання його в мінігрупах, презентація та колективне обговорення результатів виконаного завдання. Розроблену методику можна застосовувати в закладах вищої освіти з метою підготовки майбутніх викладачів до реалізації комунікативної діяльності в процесі розроблення та реалізації освітнього відео.

Ключові слова: *скринкастинг, освітнє відео, відеосупровід презентації, комунікативні уміння, методика навчання.*

L. Bachiieva "Training future teachers to implement communicative activities in educational videos"

One of the prime directions in the development of a modern system of education is the implementation of information and communication technologies. Using them is bound to provide additional opportunities for organizing the educational process and promoting its quality. Now, the most modern technologies for the production and implementation of educational videos are screencasting, video support for PowerPoint presentations and video tutorials. The article analyzes the specifics of creating educational videos (the name of the technology, possibilities of using it in the educational process, as well as the transition of the necessary software and technical features are given). On the basis of the analysis of scientific information, recommendations for the development and implementation of the communicative activity in videos are presented. It is concluded that a teacher should possess a number of skills, with such groups of skills being singled out: skills of communicative forecasting, skills of independently regulating one's emotional state; skills of using non-verbal means of communication; speech-related skills; skills of pedagogical artistry and staging educational classes (educational events). In order to form the mentioned skills, a methodology is presented, which contains the following components: purpose (formation of future teachers' skills in the implementation of communicative activities in educational videos); content (methods of self-regulation of one's emotional

state, implementation of nonverbal means of communication in educational videos (facial expressions, gestures, pantomime, static expression), stage speech technique, pedagogical artistry, staging classes (educational events); didactic principles (scientificity, interactivity and modeling in teaching); methods (case studies, trainings, exercises); tools (videos, video clips, electronic presentations, video recordings). The developed methodology can be used in higher education institutions to prepare future teachers for the implementation of communicative activities in the development and application of educational videos.

Keywords: screencasting, educational video, video support for presentations, communication skills, teaching method.

Постановка проблеми. Зміни в системі освіти України спрямовані на реалізацію державної політики впровадження інформаційних технологій, активним розробленням нормативно-правової та нормативно-технічної бази щодо інформатизації та інформаційної діяльності. Зокрема реалізуються Закони України «Про інформацію», «Про Національну програму інформатизації», «Про Концепцію Національної програми інформатизації». Відповідно до «Концепції Національної програми інформатизації», інформатизація освіти спрямована на формування та розвиток інтелектуального потенціалу країни, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що дозволить розв'язати освітні проблеми на рівні міжнародної практики. Однак єдиного розуміння та стратегії запровадження інформатизації освіти не представлено, саме тому її можна розглядати як зміну змісту, методів, організаційних форм, засобів підготовки здобувачів освіти до життя та навчання в умовах інформаційного суспільства, створення та використання інформаційних технологій для підвищення якості освітньої діяльності. Отже, інформатизація освітнього процесу потребує реалізації комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня підготовки фахівців шляхом всеосяжного використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання.

Сьогодні серед інших у освітній процес активно впроваджуються мультимедіа-технології (сукупність апаратних і програмних засобів, які забезпечують сприйняття здобувачами освіти інформації одночасно кількома органами чуття) [7]. Ці технології додають динаміки, інтерактивності та створюють простір для творчості викладачів (у процесі розроблення) та здобувачів освіти (у процесі використання). Сучасні дослідники в галузі освіти пов'язують із цими технологіями можливість створення відкритої системи освіти,

яка дозволить кожному студенту вибудувати свою власну освітню траєкторію. Також мультимедіа дозволяють докорінно змінити концепцію пізнавальної діяльності здобувачів освіти, бо представлення інформації у візуально-аудіальній формі забезпечує якісно нове її сприйняття та перероблення. Таким чином, особлива увага викладачів спрямована на створення відеоуроків (освітніх відео) як ефективних та містких, із позиції сприйняття та первинного засвоєння інформації, освітніх джерел.

Питання застосування інформаційно-комунікативних технологій та мультимедіа-технологій представлені в роботах багатьох дослідників. Водночас пошук ефективних інструментів підготовки майбутніх викладачів до організації комунікативної діяльності в освітньому відео потребує вивчення, розроблення в теорії та практиці. Необхідність дослідження цього питання актуалізується наявністю суперечностей: між вимогами до викладачів щодо реалізації сучасних засобів навчання, які побудовані на мультимедіа-технологіях (освітні відео), та недостатньою підготовкою до вибору технології їх створення в залежності від освітніх цілей; між підготовкою викладачів до комунікативної діяльності під час безпосереднього спілкування зі студентами та недостатньою підготовкою до такої діяльності засобами освітнього відео. Одним із шляхів розв'язання зазначеної проблеми є запровадження методики підготовки майбутніх викладачів до організації комунікативної діяльності в освітньому відео.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання застосування інформаційно-комунікативних технологій розглядаються в роботах багатьох дослідників, зокрема: А. Андреев, В. Назаренко, В. Кузьменко, Т. Коваль, Г. Козлакова, М. Козяр, О. Корнієць, Ю. Літош, Б. Машбіц та інших. Питання використання мультимедіа-технологій представлені у роботах Ж. Денісової, О. Малініної, Н. Нікітіної та інших. Особливості комунікативної діяльності

викладача в освітньому процесі наводять у своїх роботах С. Абрамович, А. Аносова, О. Коваленко, Н. Лук'ячук, М. Чикарькова. Проте питання підготовки майбутніх викладачів до реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео не є предметом спеціального дослідження, а отже, потребує розроблення в теорії та практиці.

Постановка завдання. Метою статі є представлення методики підготовки майбутніх викладачів до реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео.

Виклад основного матеріалу. Активне впровадження в освітній процес мультимедіа-технологій формує перед кожним викладачем завдання щодо створення та впровадження актуального мультимедійного контенту. Сьогодні технологіями, які найчастіше використовуються під час створення освітніх відео, є такі: скринкастинг, відеосупровід презентації PowerPoint та відеоурок. Здійснимо аналіз кожної із зазначених технологій, щоб визначити особливості їх застосування в освітньому процесі.

Технологія скринкастинга активно використовується в освіті. Скринкастом (від англ. «screen» – екран і «broadcasting» – мовлення) слід називати відеоряд, розроблений за допомогою спеціального програмного забезпечення на комп'ютері або іншому цифровому пристрої. У більшості випадків він супроводжується текстовими та звуковими коментарями автора [4, 12]. Суть технології скринкастингу полягає в записі дій, які відбуваються на екрані комп'ютера викладача або лектора. При цьому інформація повинна бути доступною або наочно представленою на прикладі. За допомогою технології екранного відео можна створити комплекс різноманітних відеоресурсів для навчально-методичної підтримки окремих занять або навчального курсу (відеоуроки, майстер-класи, відеопрезентації та інше). Створений скринкаст (цифровий відеозапис інформації з екрана монітора) дозволяє викладачу використовувати його в якості додаткового презентаційного матеріалу до заняття, наголошуючи на складних моментах в процесі освоєння освітньої інформації, демонструвати роботу з навчальними ресурсами. Використання цієї технології дозволяє підвищити рівень розуміння та початкового засвоєння нових знань здобувачами освіти, забезпечує індивідуалізацію навчання. Адже студент може відтворити навчальний відеоролик стільки

разів, скільки йому буде необхідно для повного розуміння та звернутися до нього після завершення вивчення теми. Застосування цієї технології дозволяє викладачеві істотно скоротити час на пояснення нового матеріалу. У здобувачів освіти різний темп засвоєння інформації, саме тому викладач, здійснюючи демонстрацію дій на екрані в реальному часі в аудиторії, змушений повторювати операції (дії, пояснення) кілька разів. Використання добре розроблених скринкастів дозволяє уникнути цієї проблеми. Однак підготовка до створення таких відео вимагає кропіткої попередньої роботи автора та розробника. Навчальний матеріал, поданий за допомогою цієї технології, має бути добре структурованим, цілісним та системним. Зазначимо, що електронні навчальні посібники, засновані на технологіях екранного відео, вирізняються інформаційною насиченістю та сильним емоційним впливом на здобувачів освіти.

При виборі інструментів для скринкастинга слід враховувати ряд критеріїв, а саме: зручність інтерфейсу, спосіб запису відеороликів, можливість редагування створеного матеріалу, підтримувані формати, можливість публікації в Інтернеті та запис на CD- і DVD-диски, наявність керівництва для користувача, технічної підтримки, вартість та інше [4].

Отже, технологія скринкастинга є однією з ефективних засобів створення та подання освітніх матеріалів, які можуть бути використані як самостійний освітній продукт, засіб розроблення електронних навчальних матеріалів, використовуватися як додаткова технологія при створенні ґрунтовних освітніх ресурсів.

У подальшій роботі розглянемо технологію створення відеосупроводу презентації PowerPoint. Програма Microsoft PowerPoint дозволяє створювати відеолекції, супроводжуючи їх PPT-презентаціями, не вимагаючи при цьому спеціальних навичок із монтажу та створення відеоматеріалів. Важливою перевагою є можливість перезапису відеосупроводу до будь-якого слайду окремо, а також редагування елементів слайдів вже після завершення відеозапису. Крім того, якщо презентація містить відео, його можна буде відтворити в будь-який момент, у фільмі можна застосовувати анімацію та переходи. Для створення відеосупроводу презентації слід розробити презентацію та здійснити запис звукового супроводу. Програма дозволяє

користуватися пером (для окреслення окремих елементів, підкреслення, формування позначок та записів) та маркером (для виділення тексту) при натисканні на відповідні кнопки. Крім того, можна обрати режим лазерної указки.

Створення освітніх відеороликів із застосуванням технології Microsoft PowerPoint потребує різної кількості часу в залежності від вмісту презентації. Чим довше презентація та чим більше ефектів анімації, переходів та інших елементів мультимедіа вона містить, тим більше часу буде потрібно на її створення. Особливого відпрацювання потребує комунікативна складова, яка супроводжує відеоконтент.

У подальшій роботі розглянемо відео урок як технологію освітнього відео. Відеоурок – короткий навчальний ролик. За форматом він схожий на ТВ-передачу. Відеоуроки відрізняються багатим відеорядом та ідеально продуманою «драматургією твору». Зразковий відеоурок має містити такі компоненти: повідомлення мети перегляду відео; інструкцію до здійснення спостереження та записів інформації відео; питання до представленої інформації; спрямування здобувачів освіти до обговорення питань; оцінку відповідей та написання висновків; відеоурок активізує

мислення здобувачів освіти на когнітивних рівнях (пригадування, опис, аналіз, синтез, оцінка); викликає різні способи представлення здобутої інформації: написання тексту, створення проєктів, діаграм та іншого. Реалізація відеоуроку під час проведення лекції вимагає зміни діяльності викладача. Він замінює певний час лекції переглядом відео, здобувачі освіти переглядають відео фрагменти (короткі); у невеликих групах вони обговорюють питання, що стосуються відеоінформації. У подальшому викладач організує обговорення продемонстрованої інформації, аргументів, точок зору, питань, з тим щоб направити та покращити розуміння інформації здобувачами освіти. Студенти можуть сформувати письмові відповіді, які використовуються для зворотного зв'язку та формування оцінки. Зважаючи на наведене вище, розроблення відеоуроку потребує від викладача ґрунтовної підготовки щодо створення його змісту та детального пророблення комунікативної складової.

Аналіз джерел наукової інформації [2, 4, 12] дозволив визначити особливості застосування технологій освітнього відео в закладах вищої освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості застосування технологій освітнього відео

№ з/п	Назва технології	Застосування у освітньому процесі	Необхідні програмні та технічні засоби
1	Скринкастинг	– відеоуроки; – майстер-класи; – відеопрезентації; – лабораторні практикуми; – інструктажі	– персональний комп'ютер; – професійні програми: – Camtasia Studio; – Adobe After Effects; – Sony Vegas Pro; – Adobe Captivate; – BB FlashBack та інші
2	Відеосупровід презентації PowerPoint	- відеолекції	– персональний комп'ютер; – Power Point версій 365, 2016 або 2019; – Веб-камера (вбудована або підключається по USB); – мікрофон, – графічний планшет
3	Відеоурок	– навчальні відео; – професійні відеолекції	– персональний комп'ютер; – професійні програми: iSpring Suite; Sony Vegas; Adobe Premiere

Таким чином, вибір технології створення освітнього відео викладач має здійснювати в залежності від декількох факторів, а саме: мети застосування; наявних програмних та технічних засобів; компетентності щодо створення освітнього продукту; психолого-педагогічної підготовки та сформованості комунікативних умінь, які забезпечить вербальне та невербальне представлення освітньої інформації.

Аналіз джерел наукової інформації [1, 2, 3, 10, 13] дозволив розробити рекомендації щодо комунікативної діяльності викладача у освітньому відео (таблиця 2).

Отже, найбільш використовуваними технологіями для створення освітнього відео є: скринкастинг, відеосупровід презентації PowerPoint та відеоурок. Основними рекомендаціями щодо створення та реалізації

освітніх відео нами визначені такі: обирати тип технології слід відповідно до освітньої мети; відео має містити викладача (який реалізує умовний зоровий контакт зі здобувачами освіти), виклад матеріалу

повинен мати характер пояснень (короткі, логічні дози навчальної інформації), представлення інформації має бути емоційним та експресивним; відеоуроки повинні мати продуману драматургію.

Таблиця 2

Рекомендації щодо комунікативної діяльності викладача в освітньому відео

№ з/п	Характеристики	Рекомендації щодо комунікативної діяльності викладача
1	2	3
1.	Здобувачі освіти краще взаємодіють із короткими відео	Освітні відео мають бути короткими та лаконічними, ідеальна тривалість 6 - 7 хвилин
2.	Здобувачі освіти віддають перевагу відео з викладачем	Слід записати виступ викладача та чергувати його з презентацією
3.	Фінансові витрати на створення відео не впливають на його сприйняття здобувачами освіти	Слід створювати освітнє відео в неформальній обстановці (звичайна аудиторія закладу освіти), забезпечувати умовний зоровий контакт викладача та здобувачів освіти. Такий варіант не потребує великих фінансових затрат (порівняно з професійною студією) та є більш ефективним
4.	Методи, що використовуються в освітньому відео	Освітнє відео з покроковою інструкцією (запитаннями, які будуть розглянуті; питаннями для роздумів) та поясненнями викладача більш привабливе ніж слайди у PowerPoint
5.	Розроблення плану (сценарію) освітнього відео покращує взаємодію з ним	Необхідно дуже ретельно розробити зміст освітнього відео (когнітивне навантаження), використовувати короткі логічні блоки навчальної інформації. Розробити питання за змістом відео, інтерактивні елементи, питання для рефлексії
6.	Темп мови впливає на взаємодію з освітніми відео	Слід використовувати високий тем мови – 160 слів на хвилину, оптимальна швидкість мовлення для української мови – 60-100 слів на хвилину, «швидкість слухання» – 130-170, «швидкість сприйняття», відповідно, нижча за швидкість слухання та залежить від характеристик здобувачів освіти. Мовлення має бути емоційним та вирізнятися ентузіазмом
7.	Використання мовних пауз у освітньому відео	Паузи в мовленні не слід використовувати, здобувачі освіти в будь-який момент можуть зупинити відео
8.	Здобувачі освіти по-різному взаємодіють із відеолекціями та тьюторіалами (відеоінструкції)	У відеолекції необхідно оптимізувати контент із метою залучення здобувачів освіти, адже відеолекції не викликають особливої зацікавленості в здобувачів освіти. Для тьюторіалів (відеоінструкцій) тривалість відео не має значення, оскільки присутня можливість переглянути його повторно. Бажано використовувати субтитри

Для реалізації комунікативної діяльності в освітніх відео майбутні викладачі мають володіти комунікативними вміннями. Аналіз джерел наукової інформації [8, 9, 11] дозволив визначити їх зміст:

- уміння з комунікативного прогнозування: переводити педагогічні завдання в комунікативні; прогнозувати реакцію здобувачів освіти на свої вербальні та невербальні дії;

- уміння із саморегуляції емоційного стану: долати хвилювання, нервозність, нерішучість; уміння керувати своїм настроєм;

- уміння з реалізації невербальних засобів спілкування: використання міміки, жестів, пантоміміки, статичної експресії (одяг, прикраси, зачіска, макіяж);

- мовні вміння: правильно обирати темп мови, гучність голосу; вірно використовувати паузи, смислові наголоси, інтонацію; володіти чіткою дикцією, багатим словарним запасом, термінологічною грамотністю;

- уміння реалізації артистизму: реалізація пасивного та агресивного методу завоювання уваги здобувачів освіти;

- уміння з реалізації режисури навчального заняття (виховного заходу): уміння розробляти етапи режисурування уроку (передмова, експозиція, сюжету уроку, вихід з уроку).

Отже, для створення та реалізації освітнього відео викладачу необхідно володіти спеціальними вміннями. Більших із них можна

віднести до комунікативних умінь, підготовка щодо реалізації яких здійснюється в процесі професійної підготовки. Проте реалізація цих комунікативних умінь у освітньому відео потребує іншого змісту та окремого відпрацювання. Саме тому нами розроблена методика підготовки викладача до реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео, яка наведена в подальшій роботі.

Розглянемо сутність поняття «методика навчання» в працях науковців із тим, щоб визначити її складові. Отже, методика навчання – сукупність методів, прийомів, форм організації діяльності тих, хто навчається, спрямованих на вирішення певних педагогічних завдань [6]. Аналіз наукової

літератури дозволив визначити, що методика навчання дисципліни має такі компоненти: цілі, зміст, принципи, методи, форми та засоби навчання. При цьому розгляд змісту цих компонентів слід представити, поєднуючи діяльність викладача та здобувачів освіти.

Мета методики – формування в майбутніх викладачів умінь із реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео, а саме: комунікативного прогнозування, саморегуляції емоційного стану під час запису відео, реалізації невербальних засобів спілкування, мовних умінь, педагогічного артистизму, режисури навчального заняття (виховного заходу). Зміст методики наведений у таблиці 3.

Таблиця 3.

Зміст методики

№ з/п	Тема
1	Методи саморегуляції емоційного стану
2	Реалізація невербальні засобів спілкування у освітньому відео (міміка, жести, пантоміміка, статична експресія)
3	Техніка сценічної мови
4	Педагогічний артистизм
5	Режисура навчального заняття (виховного заходу)

Отже, зміст методики містить п'ять основних тем, які забезпечують формування визначених комунікативних умінь у процесі реалізації комунікативної діяльності викладача в освітньому відео.

На наступному етапі розглянемо принципи навчання, які реалізуються в методиці. Такими нами визначено – науковості, інтерактивності та моделювання діяльності в навчанні. Наведемо їх характеристику. Реалізація принципу науковості передбачає організацію освітнього процесу у відповідності та використанням здобутків сучасної науки щодо комунікативних та мультимедійних технологій, реалізацію наукових підходів до вирішення професійних завдань. Принцип інтерактивності передбачає використання сучасних, інтерактивних методів взаємодії викладачів зі студентами у освітньому процесі, які забезпечують максимальне задіяння потенціалу здобувачів освіти, перетворення студентів на повноцінних учасників освітнього процесу. Принцип моделювання діяльності в навчанні передбачає опис еталонних вимог до діяльності викладача під час реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео (функції, які він виконуватиме, завдання, які

він повинен вміти вирішувати, знання та вміння, які необхідні для вирішення поставлених завдань).

На наступному етапі розглянемо методи, які використані в реалізації методики, а саме: кейс-стаді та тренінг. Кейс-стаді (case-study) – це проблемно-пошуковий метод, який базується на конкретних прикладах чи ситуаціях і дозволяє застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань [5]. Кейс є реальною ситуацією, яка може виникнути в процесі реалізації комунікативної діяльності (присутність у тексті термінів, які складно вимовити; ускладнення з реалізацією міміки та пантоміміки та інші) та яка вимагає спільної роботи, відпрацювання, знаходження обґрунтованого рішення. Студенти аналізують запропоновану педагогічну ситуацію (відтворену у відеокейсі або представлену у вигляді драматизації), визначають сутність проблеми, пропонують можливі рішення й обирають ефективніші. Кейси мають достатньо статичну загальну структуру, до основних елементів якої належать: ознайомлення зі змістом кейсу; опис реальної ситуації відповідно до обраних параметрів; визначення проблеми (наявність ускладнень у процесі реалізації комунікативної діяльності в

процесі роботи над освітнім відео); аналіз існуючої ситуації, який передбачає порівняння реального та бажаного станів; практична реалізація (розроблення рекомендації щодо вирішення комунікативних ускладнень). Відтак кейс-метод сприяє розвитку вмінь аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи, обирати оптимальний варіант вирішення проблеми та складати план її реалізації.

У методиці використано метод тренінгу. Тренінг (англ. training) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з метою ефективнішого використання набутих знань і навичок в одному виді діяльності або в певній галузі [5]. Зокрема тренінги, які використані під час вивчення теми «Техніка сценічної мови» (реалізація методики тренувань мовно-голосового апарату, дихання, голосу, дикції; відпрацювання мовного голосу та сценічного мовлення; робота зі складними текстами, опрацювання темпу та чіткості у вимові та інше).

Використання різноманітних форм навчання (індивідуальної, групової та фронтальної) забезпечується організацією поетапної роботи студента над кейсом на основі алгоритму, обов'язковими елементами якого є індивідуальна робота з кейсом, опрацювання його в міні-групах, презентація та колективне обговорення результатів виконаного завдання. Індивідуальна робота з кейсом передбачала сприйняття та осмислення професійної задачі закладеної в кейсі. Групова робота з відеокейсом передбачала опрацювання його в міні-групах, зокрема виконання завдань: передивіться та осмисліть ситуацію відеокейсу, перекажіть ситуацію відеокейсу, дайте відповіді на запитання, вирішіть професійну задачу кейсу. Фронтальна

робота передбачала презентацію та колективне обговорення результатів виконаного завдання (аналіз, синтез, узагальнення інформації щодо вирішеної ситуації відеокейсу). У якості засобів навчання використані екранно-звукові засоби навчання: екранні – навчальні кінофільми (відеофільми), кінофрагменти (відеофрагменти), електронні презентації, відеозаписи тощо. Отже, нами представлені складові методики підготовки майбутніх викладачів до реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Упровадження в освітній процес мультимедіа-технологій вимагає від викладача вирішення декількох проблем, серед них визначимо такі: обрання технології, яку слід застосувати для створення освітнього відео та підготовка до реалізації комунікативної діяльності тобто представлення освітнього контенту. У статті наведено рекомендації щодо вирішення цих двох проблем, а також методика підготовки майбутніх викладачів до реалізації комунікативної діяльності в освітньому відео, яка забезпечує формування вмінь щодо комунікативного прогнозування, саморегуляції емоційного стану під час запису відео, реалізації невербальних засобів спілкування, мовних умінь, педагогічного артистизму, режисури навчального заняття (виховного заходу). Зазначимо, наразі відсутні чітко прописані стандарти підготовки та використання освітніх відео в процесі навчання, майже не представлені методичні рекомендації з вирішення цієї проблеми. На нашу думку, ці та багато інших методологічних питань, що стосуються організації електронного навчання в закладах освіти, перебувають на стадії становлення, а отже, потребують подальших розробок.

Список використаних джерел:

1. Абрамович С. Мовленнєва комунікація : підручник для студентів вищ. навч. закл. / С. Абрамович, М. Чикарькова. – Київ : Вид. Дім Дмитра Бураго, 2013. – 459 с.
2. Allen W. A. Effects of video podcasting on psychomotor and cognitive performance, attitudes and study behavior of student physical therapists / W. A. Allen, A. R. Smith // *Innovation in Education and Teaching International*. – 2012. – Vol. 49, № 4. – Pp. 401–414.
3. Аносова А.В. Комунікативна культура в сучасній педагогічній практиці : навч.-метод. посіб. / А. В. Аносова ; Департамент освіти і науки Київ. обл. держ. адмін., Комун. навч. заклад "Київ. обл. ін-т післядиплом. освіти пед. кадрів". – Біла Церква : Білоцерківдрук, 2015. – 146 с.

4. Волик О. Н. Состав и структура методического обеспечения информационно-средового подхода к модернизации профессионального образования / О. Н. Волик, Е. А. Сулейманова // *Образовательные технологии и общество (Educational Technology & Society)*. – 2012. – Т. 15, № 4. – С. 409–419.
5. Guo P. J. How video production affects student engagement: an empirical study of MOOC videos / P. J. Guo, J. Kim, R. Robin // *L@S'14 : proceedings of the First ACM Conference on Learning at Scale*. New York : ACM, 2014. – Pp. 41–50.
6. Жилко Е. П. Программы видеозахвата экрана компьютера как инструмент создания мультимедийных материалов / Е. П. Жилко, Л. Н. Титова // *Вестник Башкирского государственного*

педагогического университета им. М. Акмуллы. – 2016. – № 2. – С. 24–30.

7. Інноваційні технології навчання у діяльності інженера-педагога : навч. посіб. для інженерів-педагогів : у 2 ч. Ч. 1 : Теоретичні основи / [О. Е. Коваленко, Л. В. Штефан, С. А. Лисенко та ін.] ; за ред. О. Е. Коваленко, Л. В. Штефан. – Харків : Цифрова друкарня № 1. – 2013. – 195 с.

8. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання : підручник / О. Е. Коваленко. – Харків : Видавництво НУА, 2005. – 360 с.

9. Куликова Т. А. Архітектура інформаційно-освітнього середовища, орієнтованої на самостійну роботу вчених / Т. А. Куликова // Стандарти і моніторинг в освіті. – 2010. – № 1. – С. 14–18.

10. Комунікативна компетентність особистості : посібник / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т обдар. дитини ; [авт.-уклад.] Н. В. Лук'ячук. – Київ : Інформаційні системи, 2012. – 130 с.

11. MacHardy Z. Evaluating the relevance of educational videos using BKT and big data / Z. MacHardy, Z. A. Pardos // Proceedings of the 8th International Conference on Educational Data Mining (Madrid, Spain, 2015). – Madrid, 2015.

12. Мозолевская А. Н. Скринкастинг как элемент образовательной технологии / А. Н. Мозолевская // Проблемы и перспективы развития регионального отраслевого университетского комплекса ИрГУПС. – Иркутск : ИрГУПС, 2011. – С. 49–55.

13. Schacter D. L. Enhancing attention and memory during video-recorded lectures / D. L. Schacter, K. K. Szpunar // Scholarship of Teaching and Learning in Psychology. – 2015. – Vol. 1, № 1. – Pp. 60–71.

References:

1. Abramovych, S & Chikarkova, M 2013, *Movlennieva komunikatsiia*, [Speech communication] Vydavnychii dim Dmytra Buraho, Kyiv.
2. Allen, WA & Smith, AR 2012, 'Effects of video podcasting on psychomotor and cognitive performance, attitudes and study behavior of student physical therapists', *Innovation in Education and Teaching International*, vol. 49, no 4, pp. 401-414.
3. Anosova, AV 2015, *Komunikatyvna kultura v suchasni pedahohichnii praktytsi*, [Communicative culture in modern pedagogical practice] Departament osvity i nauky Kyivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii, Komunalnyi navchalnyi zaklad Kyivskiy oblasnyi instytut pisliadyplomnoi osvity pedahohichnykh kadriv, Bilotserkivdruk, Bila Tserkva.
4. Volyk, ON & Suleimanova, EA 2012, 'Sostav y struktura metodycheskoho obespecheniya

ynformatsyonno-sredovoho podkhoda k modernyzatsyy professyonalnoho obrazovaniya' [The composition and structure of the methodological support of the information and environmental approach to the modernization of vocational education], *Obrazovatelnye tehnologii i obshchestvo (Educational Technology & Society)*, vol. 15, no. 4, pp. 409-419.

5. Guo, PJ, Kim, J & Robin, R 2014, 'How video production affects student engagement: an empirical study of MOOC videos', *L@S'14 Proceedings of the First ACM Conference on Learning at Scale*, ACM, New York, pp. 41-50.

6. Zhylko, EP & Tytova, LN 2016, 'Programmy videozakhvata jekrana kompjutera kak instrument sozdaniya multimedijnykh materialov' [Computer screen capture software as a tool for creating multimedia materials], *Vestnik Bashkirskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta imeni M Akmully*, no. 2 (38), pp. 24-30.

7. Kovalenko, OE, Shtefan, LV, Lysenko, SA et al. 20123, *Innovatsiini tekhnologii navchannia u diialnosti inzhenera-pedahoha* [Innovative learning technologies in the activity of an engineer-teacher]: *navchalnyi posibnyk dlia inzheneriv-pedahohiv*, part 1 *Teoretychni osnovy*, Tsyfrova drukarnia No.1, Kharkiv.

8. Kovalenko, OE 2005, *Metodyka profesiinoho navchannia*, [Methods of professional training] Vydavnytstvo Narodnoi ukrainskoi akademii, Kharkiv.

9. Kulykova, TA 2010, 'Arkhitektura informatsiino-osvitnoho seredovyschcha, oriientovanoi na samostiinu robotu vchenykh' [Architecture of information and educational environment focused on independent work of scientists], *Standarty i monitorynh v osviti*, no. 1, pp. 14-18.

10. Lukianchuk, NV (comp.) 2012, *Komunikatyvna kompetentnist osobystosti*, [Communicative competence of the individual] Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy, Instytut obdarovanoi dytyny, Informatsiini systemy, Kyiv.

11. MacHardy, Z & Pardos, ZA 2015, 'Evaluating the relevance of educational videos using BKT and big data', *Proceedings of the 8th International Conference on Educational Data Mining*, Madrid.

12. Mozolevskaya, AN 2011, 'Skrinkasting kak element obrazovatelnoy tehnologii' [Screencasting as an element of educational technology], *Problemy i perspektivy razvitiya regionalnogo otraslevogo universitetskogo kompleksa IrGUPS*, Irkutskij gosudarstvennyj universitet putej soobshhenija, Irkutsk, pp. 49-55.

13. Schacter, DL & Szpunar, KK 2015, 'Enhancing attention and memory during video-recorded lectures', *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, no. 1, pp. 60-71.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2021 р.